

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG5950029

ชื่อโครงการ: อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้

ชื่อนักวิจัย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวภัทร ศรีจางแสง, เขมจิรา หนองเปิด, วรารัตน์ บุญแฝง, สิริรัตน์ ชอบบขาย
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

E-mail Address: ajarn_tae@yahoo.com, khemchira26@gmail.com, ajarnnui@gmail.com,
s.chobor@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ 1 มิถุนายน 2559 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

งานวิจัยเรื่อง

โครงการวิจัย อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ (2) เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ของนักท่องเที่ยว (3) เพื่อประเมินศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์วิถีอีสานใต้ที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว (4) เพื่อพัฒนาแผนที่เส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงวิถีอีสานใต้ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ โดยใช้แนวคิดทางการท่องเที่ยวประกอบด้วยแนวคิดหลัก (Core Concept) ได้แก่ แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและแนวคิดเส้นทางทางการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้แนวคิดเสริม (Supporting concepts) ได้แก่ แนวคิดคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แนวคิดการท่องเที่ยววิถีไทย แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และแนวคิดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โครงการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐบาลในพื้นที่ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อุตรากรรมจังหวัด ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์วิถีอีสานใต้ทั้ง 5 จังหวัดในพื้นที่อีสานใต้ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อย และการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวโดยกลุ่มผู้มีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้

ผลการวิจัยพบว่า

พื้นที่อีสานใต้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถจำแนกทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของอีสานใต้ได้เป็น 8 ด้าน ได้แก่ (1) สถาปัตยกรรมและโบราณสถาน (2) งานศิลปหัตถกรรม (3) ศาสนา ศรัทธาและความเชื่อ (4) วิถีชีวิตและเครื่องแต่งกาย (5) อาหารท้องถิ่น (6) เทศกาลและงานประเพณี (7) ภาษาท้องถิ่นและ (8) อัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงทรัพยากรทางธรรมชาติที่เอื้อต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

จากจำแนกทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของอีสานใต้ทั้ง 8 ด้านข้างต้น การรับรู้อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยรับรู้อัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่เป็นแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวอีสานใต้ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ (1) อัตลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน (2) อัตลักษณ์ด้าน

ศิลปหัตถกรรม (3) อุตสาหกรรมทางทรัพยากรธรรมชาติ (4) อุตสาหกรรมทาง ศาสนา ศรัทธาและความเชื่อ (5) อุตสาหกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล (6) อุตสาหกรรมด้านอาหารท้องถิ่น (7) อุตสาหกรรมด้านวิถีชีวิตและการแต่งกาย และ (8) อุตสาหกรรมด้านภาษาท้องถิ่น ในส่วนของการรับรู้อุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรับรู้อุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้เป็นแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวอีสานใต้ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ (1) อุตสาหกรรมด้านวิถีชีวิตและการแต่งกาย (2) อุตสาหกรรมทางอาหารท้องถิ่น (3) อุตสาหกรรมด้านศิลปหัตถกรรม (4) อุตสาหกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล (5) อุตสาหกรรมทางทรัพยากรธรรมชาติ (6) อุตสาหกรรมทาง ศาสนา ศรัทธาและความเชื่อ (7) อุตสาหกรรมด้านสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน และ (8) อุตสาหกรรมทางภาษาท้องถิ่น

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้ ซึ่งจำแนกผลการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว (2) ศักยภาพด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (3) ศักยภาพด้านที่พัก (4) ศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และ (5) ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว โดยผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อศักยภาพทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน ค่าเฉลี่ยรวม 3.31 ในส่วน of ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ผลการศึกษา พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นต่อศักยภาพทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้านเช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวชาวไทย ค่าเฉลี่ยรวม 3.10

ผลการประเมินศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้ทำให้พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน (2) ด้านศิลปหัตถกรรม (3) ด้านศาสนา ศรัทธาและความเชื่อ (4) ด้านวิถีชีวิตและการแต่งกาย (5) ด้านประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาล และ (6) ด้านธรรมชาติ ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยววิถีอีสานใต้ที่ยังขาดศักยภาพทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวด้านอาหารท้องถิ่น และ (2) ด้านภาษาท้องถิ่น

ดังนั้น จากการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรวมถึงศักยภาพทางการท่องเที่ยวของอีสานใต้ คณะผู้วิจัยสามารถออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงวิถีอีสานใต้บนฐานอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อีสานใต้และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา โดยแบ่งเส้นทางออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยประกอบด้วยเส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 3 เส้นทาง ประกอบด้วย (1) เส้นทางท่องเที่ยวดื่มด่ำธรรมชาติเขาใหญ่ ตระการตาสินค้าพื้นถิ่น เรียนรู้ฟาร์มเกษตรสร้างสรรค์ สักการะพระเกจิอาจารย์ดังอีสานใต้ (2) เส้นทางท่องเที่ยว ไร่ สบายบุญ เทศกาลเข้าพรรษา และ (3) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หัตถกรรม ชาติพันธุ์ถิ่นอีสานใต้ สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประกอบด้วยเส้นทางการท่องเที่ยว จำนวน 5 เส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประกอบด้วย (1) เส้นทางท่องเที่ยว ชายแดน 2 แผ่นดิน (2) เส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มน้ำโขง เชื่อมโยงลาวใต้ (3) เส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้ภูมิปัญญาผ้าพื้นถิ่น (4) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ วิถีชีวิตลุ่มน้ำมูล ภูมิปัญญาหัตถกรรมอีสานใต้ และ (5) เส้นทางท่องเที่ยว ท่องเที่ยวจิตอาสาพัฒนาอีสานใต้

คำสำคัญ: เส้นทางการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมวัฒนธรรมวิถีอีสานใต้ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีสานใต้

ABSTRACT

Project Code: RDG5950029

Project Title: Tourism Identities for the Ways of Lower Northeastern Part of Thailand

Investigators: Sregongsang, S., Nongped, K., Boonfaeng, W., and Chobkuay, S.

Ubon Ratchathani University

E-mail Address: ajarn_tae@yahoo.com, khemchira26@gmail.com, ajarnnui@gmail.com,
s.chobor@gmail.com

Project Duration: June 1, 2016 to May 31, 2017

This research aims to (1) collect and analyze the tourism identities for the ways of Lower Northeastern Part of Thailand, (2) investigate the tourist's perception towards the tourism identities for the ways of Lower Northeastern Part of Thailand, (3) assess the potentiality of the tourism resources that are the ways of Lower Northeastern Part of Thailand to support the tourism activities development, and (4) develop the tourist maps and the tourism activities linked to tourism identities for the ways of Lower Northeastern Part of Thailand. The researchers used the core concept for this research comprised of the concept of cultural identities and the concept of tourism route. Moreover, there are supporting concepts used in this research; the concept of cultural significant values, the concept of creative tourism, the concept of discovery Thainess, the concept of tourist attraction development, and the concept of tourist attraction potentiality. This research is quantitative research and qualitative research. The population for research is the representative of the government sectors such as the office of provincial culture, the office of Tourism Authority of Thailand, the office of tourism and sport, including the people in the Lower Northeastern Part of Thailand, and the Thai and foreign tourists. The researchers use in-depth interview, questionnaire, focus group, and Fam trip as the research instruments.

The results of the research find that

There are two groups of the tourism resource that are the tourism identity of the Lower Northeastern Part of Thailand; natural and cultural resource. There are eight categories; architecture and archaeology, handicraft, religion and belief, the way of life of the local people and costume, local foods, local tradition and culture, and local languages, and natural attractions.

Due to eight tourism identities of the Lower Northeastern Part of Thailand, Thai tourists have perception towards these tourism identities as consequently; (1) architecture and archaeology, (2) handicraft, (3) natural attractions, (4) religion and beliefs, (5) local traditions and cultures, (6) local foods, (7) the way of life of the local people and costume, and (8) local languages. In term of the foreign tourists, they have perception towards these tourism identities as consequently; (1) the way of life of the local people and

costume, (2) local foods, (3) handicraft, (4) local traditions and cultures, (5) natural attractions (6) religion and beliefs, (7) architecture and archaeology, and (8) local languages.

For the assessment of the tourism resources potentiality supported the development of creative tourism activities, there are five dimensions as follows; (1) tourist attractions, (2) tourism activities, (3) accommodations, (4) accessibility, and (5) amenities. It finds that Thai tourists have moderated level for tourism resources potentiality (mean 3.31) and foreign tourists have moderated level for tourism resources potentiality (mean 3.10).

Moreover, the assessment of the tourism resources potentiality could show that the highly potential tourism resources are (1) architecture and archaeology, (2) handicraft, (3) religion and beliefs, (4) the way of life of the local people and costume, (5) local traditions and cultures, (6) natural attractions. Besides, the lower potential tourism resources are (1) local foods, and (2) local languages.

Therefore, the researchers could design the tourism route according to the Thai and foreign tourist's behavior including the potentiality of the tourism resources represented the tourism identity of the Lower Northeastern part of Thailand into two groups; tourism route for Thai tourist and tourism route for foreign tourist. There are three tourism routes for Thai tourist; (1) tourism routes focused on natural identities, local handicrafts, and religion and beliefs, (2) tourism routes focused on local costume and local traditions and cultures and (3) tourism routes focused on local handicrafts and ethnic groups in the Lower Northeastern part of Thailand. In addition, there are five tourism routes for foreign tourist; (1) tourism routes focused on border tourism, (2) tourism routes focused on Mekong way of life linked to Southern Laos, (3) tourism routes focused on learning local costume, (4) tourism routes focused on Mun way of life and local handicraft, and (5) tourism routes focused on volunteer.

Keywords: Tourism route, Cultural identity of the Lower Northeastern Part of Thailand, Cultural tourism, the Lower Northeastern Part of Thailand